

Jasmine Al-Douri* <https://orcid.org/0000-0002-4484-1384>

Uniwersytet Gdański

e-mail: yasmin.aldouri@wp.pl

https://doi.org/10.25312/2083-2923.19/2021_10jad

Gdzie łączy się popkultura i filozofia, tam powstaje rebelia myśli... Recenzja książki *Mali rebelianci* Jarosława Marka Spychały, Wydawnictwo Tako, Toruń 2020, ss. 180

Książka Jarosława Marka Spychały to mała rebelia myśli filozoficznych porównywana do współczesnej popkultury. Jest to drugi tom rozważań nad egzystencją, po wcześniej wydanej *Jaskini* tego samego autora. Liczne odniesienia do fragmentów literatury układają się w naturalne rozmyślania, porównania i rozważania filozoficzne na temat naszego istnienia, przybliżając w ten sposób myśli autora. Wprowadzają czytelnika w niepowtarzalny świat zadumy i refleksji, tworząc specyficzny klimat rozmyślań nad sensem życia.

Dlaczego warto filozofować? To pytanie, na które autor pragnie odpowiedzieć czytelnikowi. Czy filozofia warta jest takiej uwagi? Jak można ją odnieść do współczesnej rzeczywistości? Jak zachęcić i sprawić, by młody człowiek spróbował bawić się filozofią? Czy może ona zagościć na stałe w edukacji? W jaki sposób przenieść ją do szkolnej klasy? Jaki będzie efekt tych działań?

Książka liczy 180 stron. Intrygująca okładka wykonana przez Grzegorza Marzewskiego zachęca do natychmiastowego wejrzenia w głąb. Publikacja jest w zamierzeniu poradnikiem dla nauczycieli i osób zainteresowanych naukami społecznymi. Ukazuje interdyscyplinarność nauk humanistycznych. Gros miejsca zajmują w niej odniesienia do *Jaskini*, poprzedniej książki, które są bazą dla opisów i ich interpretacją. Filozoficzne dociekania Platónskich rozważań, idee oraz doktryny są dobrze zobrazowane

* Jasmine Al-Douri – mgr Katedry Edukacji Artystycznej Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, doktorantka Instytutu Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego.

tekstem. Autor wskazuje zasadność podjęcia nauczania ich w szkole. Liczne estetyczne grafiki dopełniają całość tekstów.

Książka składa się z dziewięciu rozdziałów. Każdy podrozdział tworzy odrębną całość. *Prawda na krawędzi nieba, czyli ciekawość nieba* przybliży czytelnikowi tajemnice kultury za pomocą obrazów znanych dzieł ze świata sztuki wraz z opisem popartym teoretycznym tekstem z literatury przedmiotu. Miłośnik literatury w swobodny sposób zanurza się w różnych rozważaniach i meandrach filozoficznych. Autor subiektywnie spogląda na naukowe spory, bazując przy tym na materiałach źródłowych.

Jarosław Marek Spychała przywołuje anegdoty: o Talesie patrzącym w niebo, Stobajosie oraz Ezopie i innych filozofach. Zaprasza do starożytnego świata Platona, Talesa, Heraklesa czy Pitagorasa. Wielokrotnie zaskakuje – chociażby w porównaniu mitu o Heraklesie¹ do historii Jezusa. Może wydawać się to nie na miejscu, można nawet uznać te rozważania za nietrafne. Jednak właśnie to prowokuje do przemyśleń. Jest rzuceniem i zasianiem ziarna, które pobudza myśli do kreatywności i krytycznej reakcji. Współczesne parafrazy zostały zreczonnie przedstawione czytelnikowi w kontekście rozważań filozoficznych. Zadziwienie tworzy pole do medytacji.

Dla nowicjusza, czytelnika dopiero odkrywającego filozofię i jej teoretyczne aspekty ta pozycja będzie wyzwaniem z uwagi na hermetyczny język i liczne przypisy teoretyczne. Książka będzie łatwiejsza do zrozumienia po wcześniejszym zapoznaniu się z sylwetkami omawianych postaci działających w przestrzeni filozofii lub po sięgnięciu po pierwszy tom publikacji autora – *Jaskinię*.

Tytuł dobrze oddaje zawartość formalną i intelektualną. Autor z dużą płynnością przechodzi od wyjaśnienia teoretycznych definicji, wielu znaczeń filozoficznych do praktycznych przedstawień i odwołań. Do obrazów i sekwencji filmu współczesnego – przywołując fragmenty Homera, które przybliży nowicjuszowi filmowymi przykładami *Matrixa*².

Nie brak również porównań i rozważań związanych z Zygmuntem Freudem i Erichem Frommem. A przywołany Kartezjusz uchyla źródłowy sens, naprowadzając czytelnika na cel swojej podróży – ukierunkowując jego myśli i wiedzę.

Książka zawiera kilka drobnych potknięć językowych, do których zaliczam pewne niefortunne określenia językowe zastosowane przez autora w kontekście tworzenia bajek³ oraz wplatanie i przytaczanie zbyt dosadnych zwrotów potocznych w opisach⁴. Rozumiem, że być może autor zastosował specjalnie ten zabieg, aby zwrócić czytelnikowi większą uwagę na konkretne fragmenty. Zabrakło także marginesów na stronach, które mogłyby służyć jako przestrzeń do drobnych notatek, odnoszących się do myśli autora czy własnych spostrzeżeń. Notka biograficzna jest według mnie zbyt skromna i mało czytelna. Literatura została podana wyłącznie w przypisach, co zde-

¹ J.M. Spychała, *Mali rebelianci*, Wydawnictwo Tako, Toruń 2020, s. 55.

² Tamże, s. 43.

³ Tamże, s. 68.

⁴ Tamże, s. 70, 82, 87.

cydowanie utrudnia i wydłuża szybkie odnalezienie cytowanej literatury przedmiotu, tak potrzebnej wszystkim zainteresowanym szerszym zgłębianiem filozofii.

Metoda jako droga, czyli klasyczna metoda lego-logos, została zrozumiale opisana i dobrze wytłumaczona. To metoda czytania i obrazowania, filozofia przystępnie zinterpretowana, wykorzystująca interpretację tekstu za pomocą tworzywa plastycznego.

Mali rebelianci odkrywają, rozwijają, eksplorują, kreują do różnych spojrzeń i skojarzeń. Są początkiem nowego myślenia i praktycznego dostrzegania oraz zdziwienia nad sensem naszych działań. Choć nie jest to praktyczny poradnik dla nauczycieli wprowadzający filozofię w przestrzeń szkolną, a jedynie kompendium wybranych rozważań teoretycznych, to może stanowić początek i zachęcić do zastosowania wśród uczniów. Dopełnieniem metodycznym dla nauczycieli są także warsztaty lego-logos, które prowadzi Jarosław Marek Spychała.

Publikacja zasługuje na zainteresowanie pedagogów, kulturoznawców czy polonistów. Sięgną po nią jednostki twórcze, aktywnie działające zawodowo z młodzieżą. Może ona stanowić pomocne kompendium wiedzy i źródło inspiracji do wykorzystania dla dziedzin z obszaru przedmiotów humanistycznych. Jest pierwszą tego rodzaju publikacją przeznaczoną dla praktyków, która swoją zawartością być może zaskoczy, ale w efekcie zainspiruje do nowatorskich działań w przestrzeni szkolnej. Warta uwagi i godna polecenia.